

Özgür Yazılım (OSS) Lisanslarına Kısa bir Bakış

Open Source ya da Özgür Yazılım kavramları kullanıcılar için yeterince açık bir lisanslama tanımını değil. Genel olarak, yazılım sektöründe telif hakları kopyalama, dağıtım ve başka bir yazılımda kullanılması konularını içeriyor. Açık Kodlu Yazılım (OSS) lisansları çoğunlukla aşağıdaki iki nokta da yoğunlaşıyor :

1. Lisans ücret hakları
2. Kaynak Kodunun kullanılabilirliği

Open Source lisanslarının ayrışım gösterdiği en önemli nokta 'CopyLeft' prensibidir. Bu prensibe göre, herhangi bir Açık Kaynak Kodunu başka bir üründe kullanacak kişinin, yeni ürün içinde aynı lisans türünü tekrar kullanması zorunluluğudur. CopyLeft için en ciddi örnek olarak GPL verilebilir.

Bir OSS Lisansında ki kısıtlamalar ve özgürlükler, kullanıcı ihtiyaçlarını ve telif hakları sahibinin hassasiyetlerini (mümkün olduğunca fazla kullanıcı tarafından kullanılması –ticari organizasyonlar dahil) karşılayacak şekilde düzenlenmek zorundadır. Birçok kez ideal bir OSS Lisans tanımı yapılması için girişimlerde bulunulmuş ve sonuç olarak farklı OSS Lisansları ortaya çıkmıştır. Aşağıda en önemlilerinden bazıları ile ilgili açıklamaları bulacaksınız.

Public Domain :

Bu lisansla kullanıcı için hiçbir kısıtlama yoktur. Bu lisanslama türü yalnızca yasal bazı düzenlemelerle geçerli olabilmektedir. (ABD'deki gibi) . Örneğin bu lisans türü Almanya'daki yasalara göre geçersizdir. Bu lisansa sahip yazılımlar ABD'de çoğunlukla hükümet tarafından destekli üniversite ve araştırma projelerinde karşımıza çıkmaktadır. ABD vatandaşları için hiçbir kısıtlama yoktur. Yazılımı ticari alana taşımakta da herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Shareware :

Bu lisansın arkasındaki düşünce, yazılımları mümkün olduğunca geniş bir kitleye ulaştırmak için hazırlamaktır.

Shareware yazılımlar yalnızca ikili (binary) format olarak dağıtılır. Çoğunlukla kullanıcı, lisans ücretini, belirli bir test süresi sonucunda düşük bir ücret karşılığında ödemek zorundadır.

Freeware :

Freeware Lisansına sahip yazılımların ikili (binary) formatları tamamen ücretsiz olarak dağıtılır. Belirli bir kesim kullanıcıya ve ticari olmayan kullanıcılara göre düzenlenebilir. Genellikle pazarlama amaçlı olarak kullanılır. Örneğin Microsoft Internet Explorer' i, Pazar payı elde etmek için freeware olarak dağıtmıştır.

GNU Public License (GPL)

GPL en yaygın kullanılan OSS lisansıdır. GNU projesi ve Linux en bilinen örneklerdir. GPL Richard Stallman tarafından oluşturulmuştur ve Free Software Foundation' in felsefesini yansıtmaktadır.

Kopyalama ve dağıtım için herhangi bir kısıtlama içermemektedir. Fakat aşağıda belirtilen kriterlere uyulması gerekmektedir : Yazılım kodu kullanıcılar için açık olmalıdır ve GNU GPL programı başlatıldığında ekrana gelmek zorundadır. Kodda yapılan değişiklikler, programın yazarı tarafından onaylandığı sürece mümkündür. Programdan oluşturulacak türev çalışmalar mutlaka GPL ile yayınlanmak zorundadır. ('CopyLefted') . Başka bir lisans kullanılması programın kirlenmesine yol açabilir. 'CopyLeft ' GPL 'in pek de işletme dostu olmamasına yol açar. Çünkü bir yazılım firması eğer GPL lisanslı bir kodu kendi programında kullandı ise, bu programın kodunu kullanıcılara vermek zorundadır.

GNU Lesser General Public License (LGPL)

GPL ' ın ticari kısıtlamalarından dolayı, FSF (Free Software Foundation) LGPL lisansını geliştirmiştir. LGPL ticari uygulamaların GPL tarafından kirlenmemiş kütüphaneleri kullanmasına izin verir. LGPL lisansı altındaki ilk yazılım GNU C kütüphaneleridir.

Mozilla Public License (MPL)

MPL lisansı Netscape Browser' ının kaynak kodu içindir. MPL lisanslı bir yazılımın kullanımında bir çeşit "CopyLeft" sözkonusudur. GPL' e göre en önemli farklılık, MPL lisansına sahip bir kodun başka bir programda, ancak değişiklik olmadan kullanılıyor olmasıdır. Bu nedenden ötürü, MPL temel olarak LGPL ile benzeşmektedir. IBM Public License ya da Sun Public License MPL' ın birer benzerleridir. Bu lisanslar OSI (Open Source Initiative) tarafından onaylıdır.

MIT License ve BSD License

BSD lisansı dökümantasyon dahil olmak üzere bir yazılımın, ücretsiz olarak, herkes tarafından kopyalanmasına izin verir. (ürünün ticari olarak alınıp satılması dahil)
Kodun ve ikili (binary) olarak programın kullanılması ve tekrar dağıtılmasına izin verir.

Yazılım Lisansları	Ücretsiz mi ?	Dağıtılabılır mi ?	Kullanım kısıtlaması yok ?	Yazılım kodu açık mi ?	Kod değiştirilebilir mi ?	Türev Programlar açık mi olmak zorunda ?	Ticari programlar da kullanılabilir mi ?
Public Domain	X	X	X	X	X		X
Shareware	(X)1	X					
Freeware	X	X	X				
GPL	X	X	X	X	X	X	
LGPL	X	X	X	X	X	X	X
MPL	X	X	X	X	X	X	X
BSD-License	X	X	X	X	X		X

1) Sadece deneme süresi içinde geçerlidir

Kaynak : FLOSS Final Report, July 2002, Berlecon Research